

The Abraham Arbesfeld
Kollel Yom Rishon

Sunday Morning Learning Program for Men

WWW.KOLLELYOMRISHON.ORG

**על הנביאים ועל
יום השבת הזוה:
בענין קריאת
הפטורה**

The learning this week is sponsored by David Ritholtz in honor of
his parents, Arthur and Dorothy Ritholtz עמו"ש

Rabbi Moshe Chaim Sosevsky
יב' כסלו תש"ע • November 29, 2009

(1) משנה – מס' מגילה (כא.)

בשני וחמישי, בשבת במנחה - קורין שלשה, אין פוחתין מהן ואין מוסיפין עליהן, ואין מפטירין בנביא. הפותח והחותם בתורה - מברך לפניה ולאחריה. בראשי חודשים ובחולו של מועד - קורין ארבעה, אין פוחתין מהן ואין מוסיפין עליהן, ואין מפטירין בנביא. הפותח והחותם בתורה - מברך לפניה ולאחריה. זה הכלל: כל שיש בו מוסף ואינו יום טוב - קורין ארבעה. ביום טוב חמשה. ביום הכפורים - ששה, בשבת - שבעה. אין פוחתין מהן, אבל מוסיפין עליהן, ומפטירין בנביא. הפותח והחותם בתורה - מברך לפניה ולאחריה .

(2) תוס' – מס' מגילה (כג.)

והא שאין מוציאין ב' ספרי תורות בכל השבתות לקרוא בשניה וביום השבת כמו שעושין ביו"ט נראה לפי שאין בפרשה אלא שני פסוקים ואין קורין בתורה פחות מג' פסוקים ואין להתחיל בפרשה שלמעלה או לסיים בפרשה שלמטה משום דלא הוי מענינו של יום ועוד י"ל לפי שצריך להפטיר בכל שבת מענינו של יום ואי קרינן בשל שבת א"כ יהא צריך להפטיר בדסליק מיניה והיינו בשבת וא"כ יהו כל ההפטרות מענין...

(3) תלמוד בבלי – מס' מגילה (לא.)

ראש חדש שחל להיות בשבת מפטירין (ישעיהו ס"ו) והיה מדי חדש בחדשו. חל להיות באחד בשבת, מאתמול מפטירין (שמואל א' כ') ויאמר לו יהונתן מחר חדש.

(4) תוס' (שם)

מפטיר ויאמר לו יהונתן מחר חדש - קשיא אמאי אין עושין כן כשחל ר"ח אדר וראש חדש ניסן באחד בשבת ואמאי מפטירין ביהודיע ובראשון באחד לחדש וי"ל משום דהפטרה דיהודיע מדברת בשקלים ומזכרת שראש חדש אדר יהיה באותו שבוע.

(5) תלמוד בבלי – מס' מגילה (לא.)

יום טוב האחרון קורין כל הבכור מצות וחוקים ובכור, ומפטירין (מלכים א' ט') ויהי ככלות שלמה. למחר קורין וזאת הברכה ומפטירין (מלכים א' ח') ויעמד שלמה.

(6) תוס' (שם)

למחר קרינן וזאת הברכה ומפטירין ויעמד שלמה - ויש מקומות שנהגו להפטיר בויהי אחרי מות משה ושיבוש הוא שהרי הש"ס אין אומר כן ויש אומרים שרב האי גאון תקן לומר ויהי אחרי מות משה אבל אינן יודעין הסברא אמאי שנה סדר הש"ס.

(7) תלמוד בבלי – מס' מגילה (כט:)

אין, לבני מערבא דמסקי לדאורייתא בתלת שנין.

(8) רמב"ם – הל' תפילה (יג:א)

המנהג הפשוט בכל ישראל שמשלימין את התורה בשנה אחת, מתחילין בשבת שאחר חג הסוכות וקורין בסדר בראשית, בשניה אלה תולדות, בשלישית ויאמר יי' אל אברם, וקוראין והולכין על הסדר הזה עד שגומרין את התורה בחג הסוכות, ויש מי שמשלים את התורה בשלש שנים ואינו מנהג פשוט.

(9) תלמוד בבלי – מס' מגילה (לא:)

ראש חדש אב שחל להיות בשבת מפטירין (ישעיהו א') חדשיכם ומועדיכם שנאה נפשי היו עלי לטרח. מאי היו עלי לטרח? אמר הקדוש ברוך הוא: לא דיין להם לישראל שחוטאין לפני, אלא שמטריחין אותי לידע איזו גזירה קשה אביא עליהם. בתשעה באב גופיה מאי מפטירין? אמר רב: (ישעיהו א') איכה היתה לזונה, מקרא מאי? תניא. אחרים אומרים: (ויקרא כ"ו) ואם לא תשמעו לי, רבי נתן בר יוסף אומר: (במדבר י"ד) עד אנה ינאצני העם הזה, ויש אומרים: (במדבר י"ד) עד מתי לעדה הרעה הזאת. אמר אביי: האידנא נהוג עלמא למיקרי (דברים ד') כי תוליד בנים, ומפטירין (ירמיהו ח') אסף אסיפם.

(10) תוס' (שם)

ראש חדש אב שחל להיות בשבת מפטירין חדשיכם ומועדיכם שנאה נפשי וגו' - ואין אנו עושין כן אלא מפטיר בירמיה (ב) שמעו דבר ה' ובשבת שלפני ט"ב חזון ישעיהו והטעם לפי שאנו נוהגין על פי הפסיקתא לומר ג' דפורענותא קודם תשעה באב ואלו הן דברי ירמיה שמעו דבר ה' חזון ישעיהו ובתור תשעה באב שב /שבע/ דנחמתא ותרתי דתיובתא ואלו הן נחמו נחמו ותאמר ציון עניה סוערה לבדה אנכי אנכי רני עקרה קומי אורי שוש אשיש דרשו שובה ולפיכך מקדימין עניה סוערה קודם רני עקרה דדרך הנחמות להיות הולכות ומשובחות יותר...

והא שאין אנו מפטירין חזון בשבת שחל בו ר"ח אב משום דקיימא לן דאין אבילות חל אלא בשבוע שחל ט"ב להיות בתוכה ורב דאמר דמפטיר חזון סבר דהאבלות חל מיד שנכנס ר"ח ואין הלכה כן וכן פירש הר"ר אליעזר ממיץ ולכך אנו מפטירין שמעו וכן אנו נוהגין ע"פ מסכת סופרים שאנו קורין ויחל בתעניות ובמתניתין אמרינן שקורין ברכות וקללות.

(11) שלחן ערוך – אורח חיים (תכה:א-ב)

טעף א: ראש חודש שחל להיות בשבת, ערבית שחרית ומנחה מתפלל שבע ואומר יעלה ויבא בעבודה, ואינו מזכיר של שבת ביעלה ויבא, ומוציאין שני ספרים וקורין בא' שבעה בסדר היום, ובשני קורא מפטיר וביום השבת ובראשי חדשיכם עד סוף הפרשה, ומפטירין השמים כסאי, (ואם מזכיר של ראש חודש ע"ל סימן רפ"ד ס"ב), חוץ מראש חודש אלול שחל להיות בשבת שמפטירין עניה סוערה. הגה: ויש אומרים השמים כסאי (טור ומרדכי פרק בני העיר ומנהגים) וכן נוהגין במדינות אלו. אבל ראש חודש אב שחל להיות בשבת, מפטירין שמעו (אבודרהם ומרדכי פרק בני העיר ומנהגים), וי"א השמים כסאי וכן עיקר במקום שאין מנהג, (ת"ה סימן י"ט ומנהגי מהרא"ק). ואם אירע ר"ח בד' פרשיות, מפטירין בשל פרשה (מנהגים), ועיין לקמן סימן תרפ"ה.

טעף ב: ראש חודש שחל להיות באחד בשבת, מפטירין בשבת שלפניו ויאמר לו יהונתן מחר חדש (ואין דוחין עניה סוערה ולא שמעו משום מחר חדש) (מנהגים). ואם ראש חודש שני ימים, שבת ויום ראשון, מפטירין השמים כסאי ונוהגים לומר אחר כך פסוק ראשון ופסוק אחרון מהפטרות ויאמר לו יהונתן לזכר שמחר גם כן הוא ראש חודש. הגה: וי"א שאין להפסיק מנביא לנביא ואין אומרים רק הפטרות ר"ח, (ת"ה סי' ב' כ"ו // ופסקיו סימן צ"ד), וכן נוהגין, אבל אם הפטרה באותו נביא עושין כן. וכן אם היה חתונה בר"ח או בשאר שבתות, שאין דוחין הפטרה.

(12) משנה ברורה (שם)

(ה) שמפטירין עניה וכו' - מפני שאין לדלג ז' דנחמתא עיין לקמן סי' תכ"ח ס"ח:
 (ו) וי"א השמים וכו' - דבהפטרות זו יש בה תרתי זכרון ר"ח ונחמות ירושלים:
 (ז) וכן נוהגים - וכתבו האחרונים דאעפ"כ אין לדלג אחת מז' דנחמתא וע"כ כשיפטירו בפ' תצא ברני עקרה יסיימו גם בעניה סוערה הכתובה אחריה:
 (ח) וכן עיקר במקום שאין מנהג - ועיין בביאור הגר"א שדחה סברא זו מהלכה ופסק כדעה ראשונה דמפטירין שמעו:
 (יב) אם היה חתונה בר"ח - ר"ל דמנהג הוא בשבת שיש חתן לדחות הפטרת השבוע ולקרות הפטרת שיש אשיש שהוא מענינא כדמבואר לקמן בסוף סימן תכ"ח ומבואר שם דכ"ז הוא בשבתות דעלמא שאין הפטרה שלהם מוזכרת בש"ס אבל בהפטרות שנזכרים בש"ס ומדרשים אין דוחין אותן מפני חתונה שאין זה אלא מנהג בעלמא וגם אחר שקראום אין לקרות שיש אשיש מפני שאין מדלגין מנביא לנביא וע"ז אשמעי' כאן בהג"ה דע"פ במקום שהם מנביא אחד כגון בשבת ר"ח שקורין השמים כסאי שהוא מנביא אחד עם הפטרות שיש אשיש אז אין לדחות שיש אשיש לגמרי ויש לקרות מקצת ממנה אחר שיסיים השמים כסאי:
 (יג) או בשאר שבתות - כגון הני המוזכרים סוף סימן תכ"ח עיי"ש:

(13) משנה – מס' טענית (כו).

חמשה דברים אירעו את אבותינו בשבעה עשר בתמוז, וחמשה בתשעה באב. בשבעה עשר בתמוז נשתברו הלוחות, ובטל התמיד, והובקעה העיר. ושרף אפוסטמוס את התורה והעמיד צלם בהיכל. בתשעה באב נגזר על אבותינו שלא יכנסו לארץ, וחרב הבית בראשונה ובשניה, ונלכדה ביתר, ונחרשה העיר.

(14) תוס' – מס' מגילה (כא).

והטעם שמפטיר במנחה בתענית ולא בשחרית משום דכתיב בה שמרו משפט ועשו צדקה (ישעיה נו) ואגרא דתעניתא צדקתא לעת ערב ומש"ה נכון לאומרו בערב אחר שעשו צדקה.

(15) תלמוד בבלי – מס' מגילה (כב:)

דנניא: חל להיות בשני ובחמישי - קורין שלשה ומפטיר אחד. בשלישי וברביעי קורא אחד ומפטיר אחד. רבי יוסי אומר: לעולם קורין שלשה ומפטיר אחד.

(16) שם (כג).

המפטיר מנביא צריך שיקרא בתורה תחלה

(17) רש"י (שם)

מפני כבוד תורה - שלא יהא כבוד תורה וכבוד נביא שוה, וכיון דמשום כבוד תורה הוא ולא משום חובה - לאו ממנינא הוא.